

KAKO U HRVATSKOJ GRADITI NOVI MUZEJ

JAKOV RADOVČIĆ □ Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

ŽELJKO KOVAČIĆ □ dipl.ing. arhitekture, Zagreb

IM 33 (3-4) 2002.

TEMA BROJA

TOPIC OF THIS VOLUME

Nova hrvatska muzejska
arhitektura

New Croatian Museum
Architecture

Godine 1999. navršilo se je puno stoljeće od kada je znameniti hrvatski paleontolog i geolog Dragutin Gorjanović-Kramberger na lokalitetu Hušnjakovu u Krapini otkrio i svijetu objelodanio otkriće *diluvijalnoga čovjeka*. Otkriće pračovjeka i tadašnje spoznaje o nepobitnoj evolucijskoj prošlosti ljudi svrstavaju Krapinu u europske znanstveno-povijesne toponime, a sam lokalitet je sinonim jednog od najbogatijih i najznačajnijih svjetskih paleoantropoloških nalazišta.

Mnogi ljudi rado dolaze u Krapinu kako bi na mjestu čuvenog pretpovijesnog staništa i sami stekli vlastita iskustva što ih pruža posjet jednom autentičnom, posebnome mjestu europskoga kulturnoga zemljovida. Tu se ljudi našeg novog milenija nadaju iščitati poruke i protumačiti krhotine što su možda stare stotinjak prošlih tisućljeća, a naš zadatak bio je da im koncipiranjem novog muzejskog postava što životnije, jasnije i svestranije prezentiramo puni fluid *muzeja*, našeg, trećeg tisućljeća. Kao autorski tim od početka smo promišljali da kao informacijsku okosnicu izravnog susreta s povijesnim i pretpovijesnim razdobljima budućim posjetiteljima moramo posve iznova, vizualno i sadržajno, predložiti svu zamršenu problematiku našeg postanka, mnoge znanstvene paradigme i kulturološka obzorja iščitavanja najstarije prošlosti čovjeka, a onda pomoću znanstvenog instrumentarija rekonstruirati čitav splet povijesnih i pretpovijesnih vremena što su vezana uz taj povijesni lokalitet, otkriće pračovjeka, osobu istraživača i enigmatsko vrijeme krapinskih neandertalaca.

Premda je već davno i sam Dragutin Gorjanović-Kramberger u svojem *naputku* o očuvanja krapinskoga diluvijalnoga lokaliteta sam razvidno jasno smjerao osmisliti svojevrsnu muzeološku prezentaciju Hušnjakova, a grad Krapina - kroz različite postavljene okvire djelovanja tzv. Muzeja evolucije - već desetljećima nastoji - shodno svojim mogućnostima prezentirati mnoge značajke ovog mjesta, mnogima je u hrvatskoj kulturnoj i znanstvenoj javnosti - stoljeće nakon otkrića Krapine - bilo jasno da suvremena muzejska djelatnost svijeta danas traži potpuno novi pristup prezentaciji takvoga paleoantropološkoga lokaliteta.

Kao autorima koji smo već otprije u više prilika

sl.1 Autori novoga Muzeja krapinskih neandertalaca, Jakov Radovčić, muzejski savjetnik, voditelj Zbirke krapinskog pleistocena Geološko-paleontološkog odjela Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja u Zagrebu i arhitekt Željko Kovačić na mjestu gradnje.

osmišljavali izložbene i muzeološke projekte koji se odnose na prezentaciju daleke prošlosti bilo nam je jasno da je naš zadatak razviti posve novi kulturološki, a svakako i razvojni projekt značajan za grad Krapinu i Hrvatsku. Umjesto već otrcanih, necjelovitih i nesvrstanih projekata muzejskih postava u obično neuspješnim adaptacijama derutnih objekata od početka smo promišljali da Krapina kao svjetski značajan lokalitet zaslužuje potpuno novu, u punom smislu riječi, svjetsku razinu muzeološke prezentacije lokaliteta.

Kad su neke računice pokazale da bi puna adaptacija skromnog i već potpuno devastiranog objekta podno Hušnjakova premašila troškove izgradnje novog muzeja, još 1998. godine izrađena je nova koncepcija Muzeja krapinskih neandertalaca,¹ a odmah potom i idejni projekt nove zgrade Muzeja, koncept uređenja Hušnjakova kao pretpovijesnog parka.

Ubrzo se prišlo izradi i ostale izvedbene projektne dokumentacije, a s mnogim relevantnim svjetskim institucijama i stručnjacima dogovorena je suradnja i pomoć na realizaciji Muzeja. O Muzeju krapinskih neandertalaca, kao novom hrvatskom kulturološkom projektu izvijestili su brojni mediji, pa i ovaj časopis². O njemu su se pozitivno izjasnili mnogi meritorni stručnjaci, a mnoga priznanja doživjeli smo od stranih stručnjaka. No, naše imovinsko-pravne zavrzlake, nejasni propisi i nedorečeni organizacijski okviri institucije Muzeja, bili su dobra podloga da stari birokrati odlože sve spise u samo njima dostupne ladice. Još se uvijek navodno ne

1 Službeni naziv muzeja je Muzej evolucije i nalazište pračovjeka Hušnjakovo. Pod tim nazivom vodi se i u Registru muzeja i galerija MDC-a.

Slijedi objašnjenje g. Kovačića naziva muzeja koji se koristi u tekstu.

“Naziv **Muzej krapinskih neandertalaca** kreirali smo Jakov i ja. Stari je naziv neadekvatan, predugačak i ne pokazuje pravu temu muzeja i postava koji smo zamislili. Predložili smo naziv koji u sebi ima magičnu riječ **neandertalci** (atraktivnu kao npr. **dinosauri**) koja je još uvijek jako intrigantna, te je taj naziv pravi naslov za projekt našeg muzeja.”

2. Radovčić, Jakov; Kovačić, Željko. Muzej krapinskih neandertalaca. // *Informatica Museologica* 30, 1/4, 1999., str. 7-14.

sl.2a/b/c Simulacije:
Prilaz muzeju; Ispred muzeja;
Interijer - ulazno predvorje s projekcijom.

ŽELJKO KOVAČIĆ

- Rođen 10. rujna 1951.g. u Sisku.
- Na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu 1976. diplomira s temom *Pješačka zona centra Siska*. Jedno vrijeme radi u Željezari Sisak, zatim u njenom projektnom birou, pa u GZRO "Uzor" iz Petrinje.
- Godine 1981. godine prelazi u samostalne projektante.
- Od 1983. do 1986. predaje na Građevinskom školskom centru
- Od 1. veljače 1987. ima status slobodnog umjetnika.
- Godine 1989. sa Željkom Borčićem, Sašom Novkovićem i Tomislavom Šolom osniva TRZ SYNTHESIS - kulturni inženjering.
- Godine 1993. osniva poduzeće BAŠTINA d.o.o.
- Od 1999. ima status ovlaštenog arhitekta - samostalna djelatnost.

Značajniji projekti:

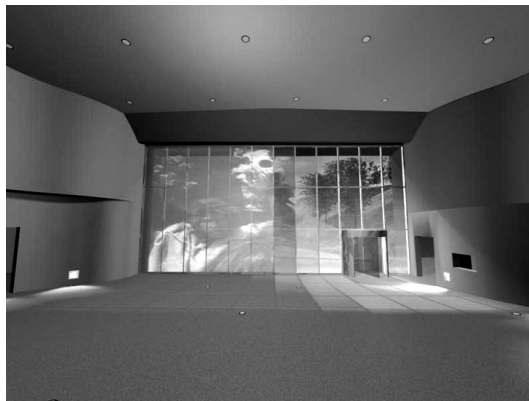
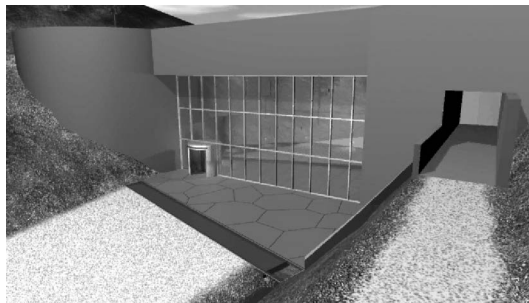
- Tvornica slobodnog vremena
- Renault centar
- Arheološki park i Muzej vučedolske kulture
- Muzej krapinskih neandertalaca (u realizaciji)
- Muzej Naron (natječaj)
- Gradski muzej Vukovar u kompleksu dvorca Eltz

Značajnije realizacije:

- U početku karijere projektirao je uglavnom obiteljske kuće, vikendice, uređenja stanova, javne objekte (kuće: Kovačić, Serdar, Fišer, Dujmović, javni prostori: Ham-Ham, Globtour, Legant, sv. Blaž...)
- Interijeri trgovina Legant
 - Uređenje Moderne galerije u Zagrebu
 - Adaptacija i rekonstrukcija Starog grada Ozalj

Stalni postavi muzeja:

- Muzej grada Zagreba (nagrada Bernardo Bernardi za 1997.)
- Gorenjski muzej, Kranj, Slovenija
- Memorijalni centar Miroslav i Bela Krleža, Zagreb
- Nalaz s Vele Svitnje, Vis
- Muzej Sisak, Sisak

zna da li je lokalitet Hušnjakovo tek krapinska ili hrvatska nacionalna baština, nejasno je zašto bi taj muzejski sklop u jednoj aglomeraciji različitih muzejskih institucija zasluživao atribute nacionalnoga, državnoga muzeja, a kao možebitna samostalna institucija potpadao bi tek pod mjesnu samoupravu.

Izgradnja i realizacija Muzeja krapinskih neandertalaca još jednom nam je pokazala kako su organizacijski okviri u kojima bi se dinamički trebala razvijati naša kulturna ili znanstvena djelatnost, sputana oštrim, birokratiziranim, gotovo metalnim poveznicama i spregama

mnogih činovnika što u pojedinom projektu imaju svoje interese. Tako će i realizacija ovoga projekta, kao investicijski plan, umjesto planirane dvije ili tri godine, vjerojatno trajati puno desetljeće. I dok takve zavrzame naših neodredivih propisa određuju tempo i realizaciju tog svakako hrvatskog razvojnoga projekta, tu najmanje odlučuje struka, a još manje autori koji su projekt osmislili.

Nepobitno je, međutim, da projekt izgradnje Muzeja krapinskih neandertalaca podupire većina kulturnih i znanstvenih djelatnika, kao i šira javnost. Ali, svima nama, kaže se, propisi određuju naše ponašanje. Nama je čudno, na primjeru izgradnje jednog muzeja, ljudima iz svijeta što posjećuju Krapinu objasniti efikasnost našeg sustava, a još čudnije da se betonska tvorevina na Hušnjakovu ipak pomalo gradi. Nama kao autorima toga projekta, premda ćemo se s njime baviti još dugo, neshvatljivo je kako za realizaciju ovog muzejskog projekta treba jedno desetljeće. Kao ljudima koji smo već uveliko orisali vizije tog projekta kalendar bi možda, kao i neandertalcima, mogao biti posve upitna dimenzija promišljanja, no kao autorima Muzeja krapinskih neandertalaca ostaju nam ipak potajne nade da ćemo s vama čitateljima ovog časopisa novim muzejem prošetati u proljeće 2006. godine, točno stoljeće i pol od otkrića prvoga neandertalskoga kostura u Njemačkoj i stotinu godina od objave Gorjanović-Krambergerova monumentalnog djela o diluvijalnom čovjeku iz Krapine. Možda su nam prigodničarski impulsi i proslave obljetnica važniji impulsi negoli efikasnost našeg sustavnog djelovanja.

sl.3 Izgled gradilišta budućeg muzeja 15. svibnja 2003. godine

Postavi izložaba, stalnih muzejskih postava te projektiranje novih muzeja:

Potkraj osamdesetih, poslije svog prvog postava izložbe *Krapinski pračovjek*, ulazi u novo područje muzejskog projektiranja, u kojem osim postava izložaba, počinje raditi i na stalnim muzejskim postavama ali i projektiranju novih muzeja:

- *Vučedol; Gundulićev san; Temporebus domno Branimerio; Ja Dmitar koji se zovem i Zvonimir; Brusina, naš suvremenik; La Nave Va; Antičko staklo Argyruntuma, Zašto su leptiri šareni; Idoli; Komunalni otpad grada Zagreba; 26. Zagrebački salon arhitekture - 1991; Oči istine; Nastup Hrvatske na Esposizione Internazionale Cristoforo Colombo, Genova; 10 godina uspjeha MGC-a; Čudesni svijet Franje Košćeka; Bitka kod Siska; Hrvatsko domobranstvo; Zlatna Bula; Die Neandertaler und die anfränge Europas; Kroatien - Bestrittene identität; Zagreb prije Zagreba; štand Hrvatske na sajmu knjiga u Frankfurtu 1995,1996; Vučedolska golubica se vraća kući; Neandertalci iznova; Budinjak; Šime Radovčić; Slike mira; Stoljeće promjena; Vučedolski Orion; Sjećanje na domovinski rat;*
- *Muzej grada Zagreba, Gorenjski muzej Kranj, Muzej krapinskih neandertalaca, Moderna galerija, Muzej Samobor, Muzej Sisak, Muzej Nin, Branič kula Dubovac, Muzej Prigorja Sesvete ...*

Oblikovanje linije "Baština":

Dizajn je nešto što se javilo kao prateća potreba uz projekte arhitekture, ali i kao samostalni zadatak. Nakon dizajniranja i osmišljavanja projekta *Krkvata-Croata* i načina njegove prezentacije, formirala projekt *BAŠTINA* u kojem razrađuje primjenu elemenata hrvatske tradicije u modernim modnim i interijerskim programima.

Nagrade:

- Bernardo Bernardi za najbolji interijer u Hrvatskoj 1997. (Muzej grada Zagreba)
- Nagrada ZAF 93 Hrvatski suvenir,
- Velika nagrada 37. Zagrebačkog salona (za postav izložbe *Vučedolski Orion*)

ADRESA: Radnički dol 9, Zagreb, tel/fax 01 48 23 035

It was clear to Jakov Radovčić, a curator at the Croatian Natural History Museum, and Željko Kovačić, an architect from Zagreb, that their task was to develop a completely new culturological and development project of great significance for the town of Krapina as a significant site in a global framework.

When estimates showed that the full adaptation of the modest and already devastated facility under Hušnjakovo would surpass the costs of building a new museum, a new concept for building a new Museum of Krapina Neanderthals was developed as well as the concept of developing Hušnjakovo as a prehistoric park.

The remaining project documentation was elaborated and cooperation in implementing the project has been negotiated with numerous relevant international institutions and experts. However, problems regarding the ownership of the land, unclear regulations and the incomplete organizational framework of the institution are reasons why we still do not know whether the site of Hušnjakovo is only a part of the heritage of Krapina or a part of the national Croatian heritage.

And so the implementation of this project, as an investment plan, will probably not be finalised over the next two to three years as envisaged, but, what is more likely, over the next decade. Nevertheless, since the concrete object at Hušnjakovo is under slow construction, the authors of the Museum of Krapina Neanderthals are quietly expressing the hope that they will be able to stroll through the Museum in the spring of 2006, a full century and a half after the discovery of the first Neanderthal skeleton in Germany and a hundred years after Gorjanović-Kramberger published his monumental work on the prehistoric man from Krapina.

BUILDING A NEW MUSEUM IN CROATIA

The year 1999 marked a full century from the time that the prominent Croatian palaeontologist and geologist Dragutin Gorjanović-Kramberger discovered the remains of prehistoric man at Hušnjakovo in Krapina. The discovery of prehistoric man and the contemporary knowledge concerning the indisputable evolutionary past placed Krapina among the group of European scientific and historical toponyms, while the site as such became a synonym of one of the richest and most significant palaeoanthropological sites in the world.